



1.7.2019

Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus,
Liikenne- ja infrastruktuuri –vastuualue
PL 156
60101 SEINÄJOKI

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO VALTATIE 3 VÄLILLÄ HELSINGBY-LAIHIA -HANKKEEN YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIOHJELMASTA

Hankevastaava on toimittanut 3.5.2019 yhteysviranomaisena toimivalle Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017) mukaisen ympäristövaikutusten arviointiohjelman.

HANKETIEDOT JA YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIMENETTELY

Hankkeen nimi

Valtatie 3 välillä Helsingby –Laihia, (Mustasaari ja Laihia)

Hankeesta vastaava ja YVA-konsultti

Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, yhteyshenkilönä Eeva Kopposela.

Konsulttina arviointiohjelman laatimisessa on toiminut Ramboll Finland Oy, yhteyshenkilönä Joonas Hokkanen.

Hankkeen kuvaus ja vaihtoehdot

Hankkeen tarkoituksena on parantaa valtatieä 3 Mustasaaren Helsingbyn ja Laihian keskustan välisellä alueella. Suunnittelualueen pituus on noin 14 km ja se alkaa Mustasaaren Vikbyssä valtatie 8 eritasoliittymästä ja yhdistyy Laihialla Maunulan eritasoliittymään.

Valtatie 3 on Helsingistä Tampereen kautta Vaasaan johtava valtatie, joka on yksi Suomen tärkeimmistä ja vilkkaimmista päätieyhteyksistä sekä osa kansainvälistä Euroopan laajuista kattavaa verkkoa (TEN-T ja E12). Hankkeen tavoitteena on parantaa liikenteen sujuvuutta ja turvallisuutta. Yhteysvälin haasteina ovat etenkin turvallisten ohitusmahdollisuuksien puute, liittymien turvattomuus ja matka-ajan ennakoitavuuden vaikeus.

Ympäristövaikutusten arviointimenetellessä tarkastellaan kolmea päävaihtoehtoa ja kolmea alavaihtoehtoa alla olevan mukaisesti:

Vaihtoehto 0+: nykyisen valtatie kehittäminen yksiajokaistaisena parantamalla liittymäjärjestelyitä sekä jalankulun ja pyöräilyn olosuhteita. 0+ on vertailuvaihtoehto.

Vaihtoehto 1: valtatie kehittäminen pääsääntöisesti nykyisellä paikalla 2+2 -kaistaiseksi maantiekseksi, jossa hidas liikenne on kielletty. Linjausmuutoksia tutkitaan Helsingbyn ja Alakylän kohdilla. Kaikki liittymät ovat eritasoliittymiä. Yksityisteiden liikenne, maatalousliikenne, jalankulku ja pyöräily hoidetaan rinnakkaistiejärjestelyillä.

Vaihtoehto 2: uuden tielinjan rakentaminen maakuntakaavan mukaisesti nykyisen valtatie eteläpuolelle moottoritienä, moottoriliikennetienä tai 2+2 -kaistaisena maantienä, jossa hidas liikenne on kielletty. Yksityisteiden risteämiset hoidetaan ylitai alikulkusilloilla ja rinnakkaistiejärjestelyillä. Uuden linjan arvioinnissa tarkastellaan alavaihtoehtoja 2a, 2b ja 2c.

Lappräntin ja Mussmobackenin välillä tutkitaan vaihtoehdot 2a ja 2b. Vaihtoehto 2a noudattelee vuoden 1991 yleissuunnitelman mukaista linjausta ja vaihtoehto 2b kulkee noin 350 metriä lähempänä nykyistä valtatieta. Vaihtoehto 2c erkanelee pohjoiseen vaihtoehtoista 2a ja 2b Mussmobackenin kohdalla ja liittyy vaihtoehdon 1 mukaiseen linjaukseen noin 1,5 km ennen Maunulan eritasoliittymää.

Ympäristövaikutusten arviointimenettely (YVA)

YVA-menettelyn tavoitteena on edistää hankkeen kannalta merkittävien ympäristövaikutusten tunnistamista, arviointia ja huomioonottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä lisätä kansalaisten tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia. YVA-menettelyssä ei tehdä hanketta koskevia päätöksiä, vaan tavoitteena on tuottaa monipuolista tietoa päätöksenteon perustaksi.

YVA-menettely on kaksivaiheinen. Ensimmäisessä vaiheessa hankevastaava laatii ympäristövaikutusten arviointiohjelman, jonka tarkoituksena on mm. esittää tiedot laadituista ja suunnitelluista selvityksistä, arvioinnissa käytettävistä menetelmistä sekä hankkeen aikataulusta. Yhteysviranomaisen antaa ohjelmasta lausunnon, jossa huomioidaan ohjelman kuulemisvaiheessa annetut lausunnot ja mielipiteet.

Arviointiohjelman ja yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon perusteella hankkeesta vastaava laatii ympäristövaikutusten arviointiselostuksen, jossa esitetään tiedot hankkeesta ja sen vaihtoehtoista sekä yhtenäinen arvio niiden ympäristövaikutuksista. YVA-menettely päättyy yhteysviranomaisen arviointiselostuksesta antamaan perusteltuun päätelmään. Arviointiselostus ja perusteltu päätelmä tulee liittää mahdollisiin lupahakemusasiakirjoihin.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sovelletaan hankkeisiin, joilla todennäköisesti on merkittäviä ympäristövaikutuksia. Arviointimenettelyssä arvioitavat hankkeet on lueteltu YVA-lain (252/2017) liitteen 1 hankeluettelossa. Nyt kyseessä oleva hanke edellyttää ympäristövaikutusten arviointimenettelyä hankeluettelon kohdan 9) alakohtien a-c perusteella: a) *moottoriteiden tai moottoriliikenneteiden rakentaminen*; b) *neli- tai useampi kaistainen, vähintään 10 km pituisen yhtäjaksoisen uuden tien rakentaminen*; c) *tien uudelleen linjaus tai leventäminen siten, että näin muodostuvan yhtäjaksoisen neli- tai useampikaistaistieosan pituudeksi tulee vähintään 10 km.*

Ympäristövaikutusten arvioinnin ja muiden menettelyiden yhteensovittaminen

Arviointimenettelyä ei ole yhdistetty muiden lakien mukaisiin menettelyihin.

OSALLISTUMISEN JÄRJESTÄMINEN JA YHTEENVETO ARVIOINTIOHJELMASTA ANNETUISTA LAUSUNNOISTA JA MIELIPITEISTÄ

Tiedottaminen ja kuuleminen

Ympäristövaikutusten arviointiohjelmaa koskeva suomenkielinen kuulutus on julkaistu Kyrönmaa ja Pohjalainen -lehdissä ja ruotsinkielinen Vasabladet -lehdessä. Arviointiohjelma ja kuulutus ovat olleet nähtävillä 7.5. – 5.6.2019 Laihian ja Mustasaaren kunnissa ja kuntien verkkosivustoilla osoitteissa www.laihia.fi ja www.mustasaari.fi. Arviointiohjelmat ovat olleet nähtävillä Laihian kunnan teknisellä osastolla (Laihiantie 50, 66400 Laihia) ja Mustasaaren virastotalolla (Keskustie 4, 65610 Mustasaari). Kuulutus, arviointiohjelma ja hankkeen digitaalinen alusta on julkaistu sähköisenä internet-sivulla: www.ymparisto.fi/vt3helsingbylaihiaYVA.

Arviointiohjelmaa koskeva kaikille avoin yleisötilaisuus pidettiin 15.5.2019 Laihian Nuorisoseurantalolla.

Lausunnot arviointiohjelmasta pyydettiin seuraavilta tahoilta: Laihian kunta, Laihian ympäristönsuojeluviranomainen, Laihian ympäristöterveydenhuolto, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, Luonnonvarakeskus, Länsirannikon ympäristöyksikkö, ympäristönsuojelu ja ympäristöterveys, MTK- Etelä-Pohjanmaa, Merenkurkun Lintutieteellinen Yhdistys ry, Metsähallitus, Rannikon Luontopalvelut, Natur och miljö rf, Sydbotten Natur och Miljö rf, Metsänomistajien liitto Rannikko ry, Mustasaaren kunta, Pohjanmaan liitto, Pohjanmaan museo, Pohjanmaan Pelastuslaitos, Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjanmaan Piiri ry, Suomen metsäkeskus, Varsinais-Suomen ELY-keskus, Kalatalous, Väylävirasto ja Österbottens svenska producentförbund r.f.

Lisäksi on pyydetty kommentit Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen Alueiden käyttö- ja vesihuolto-, Luonnonsuojelu-, Vesistö- ja Ympäristönsuojeluyksiköistä.

Yhteenveto saaduista lausunnoista ja mielipiteistä

Yhteysviranomaiselle on toimitettu 9 lausuntoa, 4 asiantuntijakomenttia sekä 15 mielipidettä, joissa on yhteensä 110 allekirjoittajaa. Lausunnot ovat antaneet Laihian kunta, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, Merenkurkun Lintutieteellinen Yhdistys ry, MTK Laihia, Mustasaaren kunta, Pohjanmaan pelastuslaitos, Pohjanmaan museo, Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjanmaan piiri ry ja Österbottens svenska producentförbund r.f. Luonnonvarakeskus on ilmoittanut, että heillä ei ole lausuttavaa arviointiohjelmasta. Yhteysviranomaisen lausunnon liitteessä (liite 1) on esitetty kuulemisessa saadut lausunnot, mielipiteet ja asiantuntijoiden kommentit.

Arviointiohjelmasta annetuissa mielipiteissä on esitetty useita kannanottoja eri vaihtoehtojen hyväksyttävyydestä ja vaikutuksista. Useissa mielipiteissä sekä taloudellisesti että ympäristövaikutusten kannalta parhaana ratkaisuna pidetään vaihtoehtoja 0+ ja VE1. Vaihtoehtoissa ylläpitokustannukset todetaan pienimmiksi ja vaikutukset maisemaan, luontoon ja maankäyttöön olisivat vähäisemmät. Kunnostustarpeiksi esitetään mm. eritasoliittymiä ja pyörätien linjauksien muuttamista. Myös nelikaistaisen tien tarvetta pidetään ylimitoitettuna alueen liikennemäärät ja väestökehitys huomioiden. Riittävinä kunnostustöinä pidetään kiihdytys – ja kääntymiskaistojen rakentamista, alikulkuja, valaistusta sekä

kolmikaistaisuutta hitaan liikenteen ohittamiseen. Vaihtoehtoa 2a pidetään hyvänä ratkaisuna mm. Helsingbyn alueen viihtyisyyden, yhtenäisyyden ja liikenneturvallisuuden parantamisen näkökulmasta sekä pakokaasujen ja melupäästöjen vähentämiseksi asuinalueilta. Vaihtoehtoa 2 pidetään ongelmallisena erityisesti maa-alueiden pirstoutumisen, maatalouden harjoittamisen sekä luontoon ja maisemaan kohdistuvien haitallisten vaikutusten vuoksi. Vaihtoehdon 2c alueen todetaan olevan tulvaherkkää ja alueen rakennusten arvioidaan jäävän kahden tien väliseen tulva-altaaseen. Vaihtoehtoa 2c pyydetäänkin poistamaan arvioitavista vaihtoehdoista, koska sen katsotaan aiheuttavan Rudontien asukkaille ja elinkeinolle kohtuutonta rasitusta. Yhdessä mielipiteessä kyseenalaistetaan myös miksi arviointiin ei ole sisällytetty nykyisen tienlinjan pohjoispuolta kulkevaa vaihtoehtoa, koska pääliikennevirran katsotaan olevan Seinäjoen eikä Tampereen suuntaan.

Hankkeella todetaan olevan huomattavia vaikutukset paikallisten ihmisten liikkumiseen ja alueen maankäyttöön. Uudet tielinjaukset ja liittymät vievät suuria maa-aloja, aiheuttavat peltojen pirstoutumista ja katkaisevat talousrakennusten ja peltojen välisiä yhteyksiä aiheuttaen viljelytekniisiä ongelmia ja kustannusten nousua. Hankkeessa tulee huomioida peltojen helppo saavutettavuus ja suunnittelussa tulee pyrkiä viljelymaita säästävään ratkaisuun. Suunnittelussa tulee huomioida myös hankkeen vaikutukset peltojen salaojaverkostoihin ja maalämpöjärjestelmiin. Tilusjärjestelyjä pidetään hyvänä keinona pirstoutumisen aiheuttamien haittojen ehkäisyssä.

Luonnon kannalta vaihtoehdot 0+ ja 1 on katsottu vähiten haitallisiksi. Vaihtoehdossa 2 tiealueiden määrä kasvaa ja haitat leviävät laajemmalle alueelle. Luonnontilaiset alueet pirstoutuvat, elinympäristöt tuhoutuvat ja eläinten liikkuminen vaikeutuu. Uusi linjaus halkoo viljelysmaisemaa, jonka todetaan toimivan lintujen levähdys- ja ruokailualueina. Alueella on havaittu kevätmuutonaikana mm. huomattavia parvia uhanalaiseksi luokiteltua suokukkoa. Tie sijoittuisi myös peltoalueiden laitamille, joilla sijaitsee luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaita alueita.

Suunnittelussa pyydetään selvittämään luonnonvaraisten eläinten liikkumismahdollisuudet. Muuttolinnustoa koskeva arvioinnin ainoastaan olemassa olevien aineistojen ja kyselyiden perusteella on arvioitu aiheuttavan epävarmuustekijöitä, koska linnuston suosimat levähdysalueet saattavat vaihdella vuosittain.

Pohjavesien suojelun kannalta vaihtoehtoja 0+ ja VE1 pidetään parhaina vaihtoehtoina. Vaihtoehdossa VE2 Rudon Vesilaitos Oy:n käytössä oleva Mössintönkän pohjavesialue jäisi tielinjauksen alle tai välittömään läheisyyteen aiheuttaen pohjaveden pilaantumisen vaaraa. Linjausvaihtoehdot tulisi valita siten, että valtatie ei kulkisi pohjavesialueiden läpi tai sivuaisi niitä.

Uusien tielinjauksien arvioidaan aiheuttavan sulfaattimaiden huuhtoutumisriskiä, koska hankealueella happamien sulfaattimaiden esiintymisen todennäköisyys on suuri. Tulva-alueiden osalta ELY-keskuksen vesistöyksikkö on todennut, että Laihianjoen merkittävälle tulvariskialueelle (Laihia-Tuovila-Runsor) laadittuja tulvavaara- ja tulvariskikarttoja tarkistetaan vuonna 2019 ja uusi kartoitusaineisto on saatavilla vuoden 2019 lopussa.

Maakuntamuseo edellyttää huomioimaan Laihianjoen maisema-alueen nykyisen arvon ja arvoon liittyvät mahdolliset muutokset sekä arvioimaan hankkeen vaikutukset alueen kulttuurimaisemaan ja sen mahdolliseen pirstoutumiseen arviointiohjelmassa esitettyä selkeämmin. Arkeologisen kulttuuriperinnön osalta museo ei näe laajempaa lisäinventoinnin tarvetta, mutta hanke saattaa koskettaa kahta Museoviraston rekisteröimää muinaisjäännöskohdetta ja lisätiedon tarve liittyy näihin kohteisiin. Myös annetuissa mielipiteissä on esitetty huoli arvokkaan viljely- ja kulttuurimaiseman tuhoutumisesta ja pirstoutumisesta.

Moottoritien rakentamisen todetaan kuluttavan paljon luonnonvaroja ja aiheuttavan ilmapäästöjä. Hankkeen ei katsota tukevan Suomen ilmastotavoitteita ja ajosuoritemäärien ja ajonopeuksien nousun todetaan lisäävän myös melua. VE2c:n arvioidaan aiheuttavan meluhaittaa Rudonkylän ja Hulmin alueilla, mutta vastaavasti VE2:n arvioidaan vähentävän meluhaittaa Helsingbyn alueella. Mustasaaren kunta pitää tärkeänä lento- ja autoliikenteen yhteismelutasojen selvittämistä sekä tien rakentamista siten, että Mustasaaren kaakkoisosan asuinympäristöt säilyvät viihtyisinä ja turvallisina.

Hanketta edellytetään arvioimaan kokonaistaloudelliselta kannalta kriittisesti. Liikenteen muutokset kuten mahdollinen sujuvoituminen ja matka-ajan nopeutuminen suhteessa maiseman muutokseen ja kustannuksiin, tulisi arvioida tarkempien selvitysten, kuten tuntikohtaisten liikennemäärämittausten ja tarkempien tiesuunnitelmien perusteella. Myös Valtioneuvoston asettamiin melun ohjearvoihin pyydetään suhtautumaan kriittisesti ja melua pyydetään tarkastelemaan mm. ihmisten kokemusten perusteella sekä paikan päällä eri vuoden aikoina tehtävin mittauksin. Melusteitä suunniteltaessa tulisi huomioida mm. esteiden ylläpitokustannukset, turvallisuusnäkökohdat sekä taloudelliset ja esteettiset tekijät.

Pohjanmaan pelastuslaitos on katsonut, että hankkeen ensisijaisena tavoitteena tulee olla tieliikenteen sujuvuuden ja turvallisuuden parantaminen. Tehtävissä arvioinneissa tulee huomioida nykyisten paloasemien sekä suunnitteilla olevan Liselundin paloaseman toimintavalmiudet ja niiden parantaminen. Myös onnettomuustilastoja tulee tarkistaa ja tarvittaessa täydentää.

Traficom on todennut, että arvioinnissa tulee selvittää Vaasan lentoaseman esterajoituspintojen tai muiden rajoitteiden vaikutukset. Mustasaaren kunta on muistuttanut, että vt 3 on merkittävä osa elinvoimastrategiaa 2016-2020, jonka mukaan kunnat ovat sopineet matkaketjujen parantamisesta Vaasan ja Seinäjoen välillä. Moottoritielle on oltava myös riittävästi liittymisramppeja ja eritasoliittymiä paikallisia asukkaita varten.

Laihian kunta on katsonut, että suunniteltua hanketta tarkastellaan riittävän kokonaisvaltaisesti. MTK-Laihian mukaan arviointiohjelmassa on selvitetty hyvin hankkeen suunnitteluun liittyvä osallistumisen järjestäminen ja suunnitteluprosessissa tulee olla tiiviissä yhteistyössä maa- ja metsätalouden harjoittajien ja muiden maanomistajien kanssa.

ELY-keskuksen alueiden käyttö on todennut, että yleissuunnitelman ja tiesuunnitelman tulee perustua maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen kaavaan ja Helsingbyn ja Laihian kuntarajan väliselle alueelle olisi hyvä käynnistää yleiskaavan

laadinta viimeistään siinä vaiheessa, kun päätös jatkosuunnitteluun valittavasta vaihtoehdosta on tehty.

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO

Ympäristövaikutusten arviointiohjelma kattaa YVA-asetuksen 3 §:ssä mainitut arviointiohjelman sisältövaatimukset ja arviointiohjelma on käsitelty YVA-lainsäädännön vaatimalla tavalla.

Arviointiohjelmassa esitetyn lisäksi arviointiselostusta ja siihen liittyviä selvityksiä laadittaessa tulee huomioida seuraavat yhteysviranomaisen esiin tuomat asiat (alla kohdat **YV**).

Hankkeen esittely

Arviointiohjelmassa on esitetty hankkeen sijainti, tavoitteet ja suunnitteluvaiheet sekä hankkeen liittyminen valtakunnallisiin alueidenkäytön ja seudullisiin liikennejärjestelmien tavoitteisiin.

YVA-menettely ja osallistuminen

Arviointiohjelmassa on esitetty YVA-menettelyn vaiheet ja aikataulu sekä YVA-menettelyn liittyminen tiesuunnitteluprosessiin. YVA-menettely toteutetaan tiesuunnittelun alkuvaiheessa ja siinä pyritään löytämään hankkeelle toteuttamiskelpoinen ratkaisu, joka aiheuttaa mahdollisimman vähän haittaa luonnolle ja muille ympäristöarvoille sekä asutukselle ja ihmisten hyvinvoinnille.

Ohjelmassa on esitetty hankkeen eri osapuolet ja tiedot osallistumisen järjestämisestä. Hankkeesta tiedotetaan asukkaille ja muille sidosryhmille mm. tiedotteiden ja internetin välityksellä. Hankkeelle on avattu omat nettisivut ja hankkeen aikana järjestetään kolme kaikille avointa yleisötilaisuutta sekä kaksi sidosryhmille tarkoitettuja työpajaa. Viranomaisten ja keskeisten sidosryhmien yhteistyötä varten hankkeelle on perustettu hanke- ja ohjausryhmät ja palautteen antamista varten perustetaan sähköinen karttapalautepalvelu. Saadut palautteet kootaan yhteenvedoksi arviointiselostukseen.

YV: Yhteysviranomainen pitää esitettyä osallistumisen järjestämistä YVA-lain periaatteiden mukaisena. YVA-menettelyn keskeisenä tavoitteena on lisätä kaikkien tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia, joten YVA-menettelyn aikana tulee tiedottaa riittävästi palautteen antomahdollisuuksista sekä alueen maanomistajien ja eri sidosryhmien kanssa tehtävästä yhteistyöstä.

Vaihtoehdot ja niiden muodostaminen

Tutkittavat vaihtoehdot on muodostettu yhteistyössä Mustasaaren ja Laihian kuntien kanssa ja linjausten muodostamisessa on huomioitu mm. nykyinen asutus, maankäytön laajeneminen, maatalous, tulvat, pohjavesialueet sekä ympäristölliset ja maisemalliset arvot. Ohjelmassa on esitetty YVA-menettelyyn valitut vaihtoehdot sekä perusteluja muutamista linjausvaihtoehdoista, joista on luovuttu.

YV: YVA-menettelystä pois jätetyt linjausvaihtoehdot on perusteltu ja tarkasteluun valitut vaihtoehdot poikkeavat toisistaan sekä linjausten että rakenteiden osalta.

Tarkastelussa on mukana myös maakuntakaavassa osoitettu linjausvaihtoehto, joten yhteysviranomaisen pitää esitettyjä vaihtoehtoja riittävinä.

Vaikutusalueen ympäristön nykytila ja sen kehitys

Arviointiohjelmassa on kuvattu nykyinen liikenneverkko ja -määrät, tiedot suunnittelualueella tapahtuneista liikenneonnettomuuksista sekä ennuste tulevista liikennemääristä. Viime vuosina suunnittelualueen keskimääräiset liikennemäärät ovat olleet 8 700 – 9 800 ajoneuvoa vuorokaudessa ja ne ovat kasvaneet noin 5 % viimeisen viiden vuoden aikana. Tehdystä ennusteesta riippuen vuoteen 2040 mennessä liikennemäärien arvioidaan kasvavan 12 200 – 14 800 ajoneuvoon vuorokaudessa.

Suunnittelualueella on voimassa useita eriasteisia kaavoja ja huomattava osa alueesta sijoittuu arvokkaalle maisema-alueelle. Suunnittelualueella sulfaattimaiden esiintymisen todennäköisyys on suuri ja osa alueesta kuuluu tulvariskialueeseen. Vaihtoehdon VE2 maastokäytävä sijoittuu osittain myös kahdelle pohjavesialueelle.

YV: suunnittelualueen nykytila on kuvattu arviointiohjelmassa selkeästi havainnollistavia karttoja apuna käyttäen. Nykytilan kuvauksen lisäksi arviointiselostuksessa tulee arvioida myös vaikutusalueen kehitys, mikäli hanketta ei toteuta.

Tieliikenneonnettomuuksien tilastot tulee tarkistaa ottaen huomioon Pohjanmaan Pelastuslaitoksen tilastot.

Arvioitavat ympäristövaikutukset ja käytettävät arviointimenetelmät

Vaikutusten merkittävyydet tullaan määrittämään päättelyketjun perusteella, jossa huomioidaan hankkeesta aiheutuvan muutoksen suuruus ja ympäristön kyky vastaanottaa vaikutus. Vaikutuksen merkittävyys jaetaan neljään suuruusluokkaan: vähäinen, kohtalainen, suuri ja erittäin suuri. Vaikutusten merkitys on joko kielteinen ja myönteinen. Vaikutusalueen laajuus riippuu vaikutuksen luonteesta.

Vaikutusten merkittävyyden perusteella arviointiselostuksessa esitetään vaihtoehtojen vertailu, jossa kuvataan vaihtoehtojen etuja ja haittoja eri näkökulmista. Vertailun tarkoituksena on tukea myöhemmin tapahtuvaa päätöksentekoa.

Arvioinnissa keskitytään erityisesti merkittäviin ympäristövaikutuksiin, joita arviointiohjelman mukaan ovat liikenteelliset vaikutukset ja liikenneturvallisuus, vaikutukset maankäyttöön, elinkeinoelämään, ihmisten elinoloihin ja viihtyvyyteen, sulfaattimaiden vaikutukset ja tulvariskialueet, luontovaikutukset rakentamattomien alueiden osalta sekä vaikutukset direktiivilajeihin.

YV: Arviointiselostuksessa tulee esittää arvioinnissa käytetyt vaikutusalueiden rajaukset vaikutuskohteittain. Rajaukset tulee esittää myös kartalla.

Suunnittelualue sijoittuu laajalta alalta maakunnallisesti arvokkaalle Laihianjoen maisema-alueelle, joten keskeisiä vaikutuksia määritettäessä tulee huomioida myös hankkeen maisemalliset vaikutukset.

Vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen ja maankäyttöön

Työssä arvioidaan maankäytön kehittämisen mahdollisuudet eri vaihtoehdoissa. Arvioinnissa huomioidaan mm. vaikutukset elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin ja väestön liikkumismahdollisuuksiin, vaikutukset maankäyttöliisiin kokonaisuuksiin ja taajamarakenteen kehittymisuuuntiin, vaikutukset lähialueen maankäyttöön ja maa- ja metsätalouden toimintaedellytyksiin sekä näiden vaikutukset työllisyyteen, olemassa oleviin palveluihin ja uusi palvelukeskittymiin. Yleis- ja asemakaavojen laajennus- ja päivitystarpeet tullaan esittämään taulukkomuodossa.

YV: Suunnittelualueelle sijoittuu useita kaavoja, joten yhteysviranomaisen pitää esitettyä kaavojen taulukkomuotoista esitystapaa suositeltavana. Kaavojen ajantasaisuus tulee tarkistaa arviointiselostukseen.

Maankäyttöön ja yhdyskuntarakenteeseen kohdistuvat vaikutukset ovat hankkeen keskeisimpiä vaikutuksia ja mm. annetuissa mielipiteissä on todettu useita hankkeesta aiheutuvia maankäyttöön ja yhdyskuntarakenteeseen kohdistuva haasteita. Arvioinnissa tulee selvittää paikalliselle asutukselle ja elinkeinoille, erityisesti maa- ja metsätaloudelle, kohdistuvat muutokset ja niiden vaikutukset mahdollisimman selkeästi eri vaihtoehdoittain eriteltyinä.

Tiehankeksen yleissuunnitelman ja tiesuunnitelman tulee perustua maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen kaavaan, joten yleiskaavojen päivitystarpeiden osalta tulee huomioida mm. Helsingbyn ja Laihian välinen osuus, jossa ei ole olemassa MRL:n mukaista oikeusvaikutteista osayleiskaavaa.

Vaikutukset luonnonoloihin ja luonnon monimuotoisuuteen

Luontovaikutusten arvioinnin pohjaksi laaditaan selvitys alueen luonnonoloista. Suunnittelualueen kasvillisuutta koskeva maastotyöt kohdennetaan rakentamattomille metsäisille alueille, vesistöjen varsille ja metsäsaarekkeisiin, joihin tievaihtoehtojen maastokäytävät kohdistuvat. Viitasammakoiden, liito-oravien ja lepakoiden esiintymisaluet sekä suunnittelualueen pesimälinnusto ja päiväpetolinnut selvitetään maastokartoitusten ja olemassa olevan aineiston avulla. Muuttavien ja levähtävien lintujen osalta ei tehdä maastokartoituksia vaan arviointi perustuu olemassa olevaan aineistoon. Riistaeläinten kulkureittisen selvittämisessä hyödynnetään paikallista riistanhoitoyhdistystä.

Tielinjaukset eivät sijoitu Natura-alueille tai muille luonnonsuojelualueille. Luonnon monimuotoisuuteen ja muihin arvokkaisiin luontokohteisiin kohdistuvia vaikutuksia arvioidaan asiantuntija-arvioiden perusteella.

YV: Annetuissa mielipiteissä ja lausunnoissa avoimien peltoalueiden on todettu olevan suosittuja muuttolintujen levähdysalueita ja alueella on havaittu mm. uhanalaista suokukkoa. Muuttavien ja levähtävien lintujen osalta arviointimenetelmän katsotaan myös sisältävän epävarmuustekijöitä, koska arviointi ei perustu maastokartoituksiin ja levähdysalueiden vuosittaiset vaihtelut saattavat olla huomattavia.

Muuttolinnuston ja erityisesti uhanalaisen suokukon osalta tulee selvittää, joko alueella tehtävien maastokartoitusten tai pitkäaikaisten olemassa olevien seurantatietojen avulla, suunnittelualueen merkittävyys lintujen levähdysalueena.

Arvioinnissa tulee esittää myös arviointimenetelmät sekä arviointiin sisältyvät epävarmuustekijät.

Mielipiteissä on esitetty huoli mm. riistaeläinten liikkumisen turvaamisesta sekä lepakoiden elinympäristöjen tuhoutumisesta. Näiltä osin yhteysviranomaisen pitää arviointiohjelmassa esitetyjä arviointimenetelmiä riittävinä.

Vaikutukset pinta- ja pohjavesiin

Vaihtoehtojen 2b ja 2c maastokäytävät sijoittuvaan Riskimarkenin ja vaihtoehtojen 2a ja 2b maastokäytävät Mössintönkän pohjavesialueelle. Geologisen tutkimuslaitoksen (GTK) kartoitusten perusteella hanke sijoittuu alueelle, jossa happamien sulfaattimaiden esiintymisen todennäköisyys on todettu suureksi.

Arvioinnissa määritellään liikenteestä ja rakentamisesta aiheutuva riskilähteet ja pohditaan yleispiirteisesti niiden vaikutusta vesistö- ja pohjavesiolosuhteisiin ja vesitasapainoon. Arvioinnissa huomioidaan erityisesti hankkeen vaikutusten merkittävyys vesien ekologisen tilan kannalta sekä happamien sulfaattimaiden aiheuttama happaman valuman-riski.

YV: Pohjavesialueille ulottuvien maastokäytävien sijaintia tulee tarkentaa mahdollisuuksien mukaan niin, että valtatiet eivät sijoitu tai sivua Riskimarkenin tai Mössintönkän pohjavesialueita. Mikäli maastokäytävien linjauksia ei voida muuttaa edellä mainitun mukaisesti, arvioinnissa tulee selvittää hankkeen vaikutukset pohjavesialueisiin arviointiohjelmassa esitettyä yleispiirteisistä tarkastelua kattavammin. Arvioinnissa tulee huomioida rakentamisen ja liikenteen aiheuttamien vaikutusten lisäksi mahdollisista onnettomuustilanteista, erityisesti vaarallisten aineiden kuljetuksista, aiheutuvat riskit.

Happamien valumien osalta arvioinnissa tulee esittää riskin lisäksi myös riskien lieventämiseksi tehtävät toimenpiteet ja niiden toimivuus.

Tulvavaikutukset

Arvioinnissa tarkastellaan mm. katkaiseeko tielinjaus tulvauoman ja muuttaako tiestö tulva-alueita tai tulvaherkkyyttä. Arvioinnissa hyödynnetään Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen 2015 laatimaa Laihianjoen vesistöalueen tulvariskien hallintasuunnitelmaa.

YV: Annetuissa mielipiteissä on esitetty huoli vaihtoehdon 2c vaikutuksista erityisesti Rudon alueen tulvariskiin. Tulvavaikutuksia arvioidaan aiheutuvan mm. olemassa olevien ja uuden tien yhteisvaikutuksista.

Yhteysviranomaisen edellyttää arvioinnissa huomioimaan mielipiteissä esiin tuodut tiestöjen yhteisvaikutukset tulva-alueisiin sekä uudet vuoden 2019 lopulla saatavilla olevat Laihianjoen merkittäviä tulvariskialueita (Laihia-Tuovila-Runsor) koskevat tulvavaara- ja tulvariskikartat. Arviot tielinjausvaihtoehtojen vaikutuksista tulva-alueisiin tulee esittää havainnollistavien karttojen avulla.

Vaikutukset maa- ja kallioperään sekä luonnonvarojen käyttöön

Suunnittelussa tarkastellaan alustavasti ylijäämämassojen (kiviaines- ja maamassat) sijoitusmahdollisuudet sekä penkereisiin tarvittavien maa- ja louhemassojen saatavuus ja määrät. Lisäksi arvioinnissa huomioidaan mm. hankkeen vaikutukset maatalouteen ja metsiin.

Vaikutukset maisemaan ja kulttuuriympäristöön

Suunnittelualueesta ja sen lähiympäristöstä laaditaan maisema-analyysi, jossa kuvataan maiseman kannalta keskeiset tekijät, sen vahvuudet ja ongelmakohdat. Maisemallisia vaikutuksia havainnollistetaan havainnekuvien avulla ja valtakunnallisten ja maakunnallisten arvoalueiden nykytilanne tarkistetaan maastokäynneillä. Tarkasteltavien linjausten ympäristöön toteutetaan muinaisjäännösinventointi.

YV: Suunnittelualue sijaitsee merkittävältä osin Laihianjoen maisema-alueella, joka on arvotettu maakunnallisesti arvokkaaksi mutta jota on esitetty nostettavaksi valtakunnallisesti arvokkaaksi. Annetuissa mielipiteissä on edellytetty huomioimaan hankkeen vaikutukset arvokkaaseen kulttuurimaisemaan ja mm. maakuntamuseo on todennut, että tiehankkeen vaikutukset kulttuuriympäristöön voivat olla merkittäviä ja vaikutukset Laihian maisema-alueeseen tulee huomioida selkeämmin YVA-prosessissa.

Yhteysviranomainen yhtyy maakuntamuseon näkemykseen Laihianjoen maisema-alueen huomioimisesta ja toteaa, että arviointiselostuksessa tulee esittää eri linjausvaihtoehtojen ja mm. eritasoliittymien vaikutukset maisema-alueeseen selkeästi havainnollistavia menetelmiä hyväksi käyttäen. Arvioinnissa tulee huomioida myös maisema-alueen arvon mahdollinen muutos maakunnallisesta valtakunnallisesti arvokkaaksi maisema-alueeksi.

Arkeologisen kulttuuriperintöön liittyvän arvioinnin osalta tulee selvittää hankkeen vaikutukset vaihtoehdon VE2 läheisyydessä sijaitseviin muinaisjäännöksiin (Middagshult ja Trysjelibacken) maakuntamuseon lausunnossa esitetyn mukaisesti.

Melu- ja tärinä

Liikenteen meluvaikutukset arvioidaan laskennallisesti melunlaskentaohjelmiston avulla. Laskennat laaditaan pääväylien nykytilanteesta ja vuoden 2035 ennustetilanteesta eri vaihtoehtojen osalta. Meluvaikutuksia ja vaihtoehtoja tarkastellaan melualueille sijoittuvan asutuksen ja muiden melulle herkkien kohteiden perusteella.

Tärinän osalta työssä kuvataan sekä rakentamisaikaista tärinähäiriötä että liikenteestä aiheutuvan tärinän syntytapaa, luonnetta ja leviämistä ympäristöön. Arviointimenetelmänä ja tärinänleviämismallina käytetään VTT:n laatimia liikennetärinän arviointiohjeita.

YV: Hankkeesta aiheutuvien meluvaikutusten arvioinnin lisäksi arvioinnissa tulee huomioida liikennemäärien kasvusta ja hankealueen läheisyydessä sijaitsevan Vaasan lentoaseman toiminnasta syntyvä yhteismelu erityisesti Helsingbyn alueen asutuksen osalta, kuten Mustasaaren kunta on lausunnossaan edellyttänyt.

Päästövaikutukset

Arvioinnissa huomioidaan tieliikenteen aiheuttamat pakokaasupäästöt, mm. hiilidioksidi (CO₂), hiilimonoksidi (häkä), typen oksidit ja hiukkaset. Eri vaihtoehdoille lasketaan vuosittaiset päästömäärät, joiden avulla verrataan eri vaihtoehtojen vaikutuksia. Arvioinnissa selvitetään myös päästöjen leviäminen ja pitoisuudet suhteessa ilmanlaadun tavoitearvoihin.

Vaikutukset ihmisten elinoloihin, viihtyvyyteen ja terveyteen

Ihmisten elinoloihin ja viihtyvyyteen liittyvässä arvioinnissa selvitetään erityisesti ne ryhmät ja alueet, joihin hankkeen vaikutukset erityisesti kohdistuvat. Elinkeinotoiminnassa huomioidaan erityisesti maa- ja metsätalous. Vaikutusarvioinnin lähtöaineistona käytetään hankkeen muiden vaikutusarviointien ja sidosryhmätyöpajojen tuloksia sekä YVA-menettelyn aikana saatuja mielipiteitä, lausuntoja ja muuta palautetta.

Hankkeen keskeisimpien terveysvaikutusten todetaan liittyvän liikenneturvallisuuteen sekä liikenteen aiheuttamaan meluun ja ilmanlaatuun. Vaikutusten arvioinnissa huomioidaan mm. tehtävät melumallinnukset ja liikenneennusteisiin perustuvat ilmanlaatuviiketyökkeet.

YV: Arviointiohjelmassa esitetyt maastokäytävät sijoittuvat pääosin peltoalueille, mutta maastokäytäviin sijoittuu myös olemassa olevia asuin- ja lomarakennuksia. Selostuksessa tuleekin arvioida erityisesti maastokäytäviin ja niiden läheisyydessä sijaitseviin asuin- ja lomarakennuksiin kohdistuvia vaikutuksia.

Arvioinnissa tulee esittää eri vaihtoehtojen vaikutukset suunnittelualueella sijaitsevien asuinalueiden yhtenäisyyteen ja viihtyvyyteen sekä mahdolliset haittojen lieventämistoimenpiteet.

Kiinteistövaikutukset

Arvioinnin yhteydessä selvitetään eri vaihtoehtojen kiinteistöjärjestelyt ja kulkuyhteydet yleisellä tasolla sekä esitetään ehdotus lieventämistoimenpiteistä. Arvioinnin tavoitteena on tuoda esiin vaihtoehtojen eroavuudet kiinteistövaikutusten näkökulmasta.

YV: Suunnittelualueella kiinteistöt ovat tyypillisesti pitkiä ja kapeita, joten arvioinnissa tulee ottaa huomioon annetuissa mielipiteissä esiin tuodut vaikutukset, kuten kiinteistöjen pirstoutuminen ja siitä aiheutuvat liikenteelliset ja viljelytekniset ongelmat sekä peltoalueiden kuivatukseen kohdistuvat vaikutukset.

Rakentamisen aikaiset vaikutukset

Rakentamisen aikaisista vaikutuksista arvioidaan pääasiassa liikenteelle, asutukselle, elinkeinoille sekä pinta- ja pohjavesille aiheutuvia vaikutuksia. Arviointiselostuksessa esitetään myös rakentamisen aikaisien haittojen lieventämistoimenpiteet.

YV: arvioinnissa tulee huomioida myös happamista sulfaattimaista rakentamisen aikana aiheutuvien happamien valumien vesistövaikutukset.

Muut vaikutukset

Liikenteelliset vaikutukset

Ympäristövaikutusten lisäksi arvioinnissa selvitetään hankkeen liikenteelliset vaikutukset. Työssä tarkennetaan aikaisemmin tehtyjä liikenne-ennusteita kullekin vertailtavalle vaihtoehdolle siten, että myös rinnakkaisliikenteelle saadaan muodostettua liikennemäärät. Tehdyt arvioinnit toimivat muiden arviointien pohjana. Arvioinnissa kuvataan ja vertaillaan myös mm. autoliikenteen sujuvuuteen, lähiympäristön asukkaiden liikkumiseen, jalankulun, pyöräilyn ja joukkoliikenteen olosuhteisiin ja liikenneturvallisuuteen kohdistuvia vaikutuksia.

YV: Pohjanmaan pelastuslaitos on lausunnossaan todennut, että hankkeen ensisijaisena tavoitteena tulee olla liikenteen sujuvuuden ja turvallisuuden parantaminen ja arvioinnissa tulee huomioida mm. vaarallisten aineiden kuljetukset sekä hankkeen vaikutukset olemassa olevien ja alueelle suunnitteilla olevan palaseman toimintavarmuuteen. Yhteysviranomaisen pyytää huomioimaan arvioinnissa pelastuslaitoksen lausunnossa esiin tuodut asiat.

Yhteiskunta- ja liikennetaloudelliset vaikutukset

Ympäristövaikutusten lisäksi arvioinnissa selvitetään hankkeen yhteiskunta- ja liikennetaloudelliset vaikutukset kuten rakentamiskustannukset.

YV: Annetuissa mielipiteissä on edellytetty arvioimaan taloudellisia vaikutuksia sekä rakentamisen että tien ylläpidon osalta. Vaihtoehdot poikkeavat toisistaan myös ylläpidettävien teiden määrän suhteen, joten arvioinnissa olisi hyvä huomioida rakentamiskustannusten lisäksi myös ylläpidosta aiheutuvat kustannukset.

Yhteisvaikutukset

Hankkeella arvioidaan olevan yhteisvaikutuksia mm. meneillään olevien kuntien kaavoitushankkeiden ja Vaasan satamatien kanssa.

YV: Arviointiselostuksessa tulee selvittää läheisen lentoaseman vaikutukset tiehankkeeseen mm. mahdollisten esterajoituspintojen ja yhteismelun osalta.

Epävarmuustekijät, haitallisten vaikutusten rajoittaminen ja seuranta

Arviointiselostuksessa kuvataan arviointiin liittyvät epävarmuustekijät kunkin vaikutusarvioinnin osalta. Arvioinnin yhteydessä määritetään myös alustavat toimenpiteet, joiden avulla on mahdollista ehkäistä, rajoittaa tai poistaa arvioituja haitallisia vaikutuksia. Työn yhteydessä selvitetään mahdolliset kohteet, joihin kohdistuu merkittävää haittaa tai jotka muutoin edellyttävät vaikutusten seuranta. Ehdotus mahdollisesta vaikutusten seurantaohjelmasta ja seurannan toteutuksen vastuutahoista esitetään arviointiselostuksessa.

YV: selostuksessa esitettävien haitallisten vaikutusten vähentämistoimenpiteiden tulee olla toteutuskelpoisia. Seurannan osalta tulee huomioida tarvittava rakentamisen aikainen vesistötarkkailu.

Jatkosuunnittelu, tarvittavat luvat ja päätökset

Hankkeen toteutusaikataulu ei ole vielä tiedossa, mutta arviointiohjelmassa on esitetty YVA-menettelyn jälkeen tarvittavat suunnitteluvaiheet sekä tiehankkeen edellyttämät luvat ja päätökset. Hankkeelle tulee laatia yleissuunnitelma ja tiesuunnitelma, joille tulee hakea hyväksymispäätökset. Suunnitelmien tulee perustua maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen oikeusvaikutteiseen kaavaan. Lisäksi hankkeen toteuttaminen edellyttää tarvittavista toimenpiteistä riippuen useita eri lainsäädännön mukaisia lupia.

YV: Arviointiohjelmassa on esitetty tarvittavat luvat ja päätökset, mutta ohjelmassa ei mainita toimivaltaisia viranomaisia. Yhteysviranomainen edellyttää täydentämään luetteloa tältä osin.

Arviointiohjelman laatijoiden pätevyys

Arviointiohjelman laatijoiden pätevyys kaikilla toimintaa liittyvillä osa-alueilla on riittävä. Selvitys pätevydestä on esitetty arviointiohjelmassa kattavasti.

LAUSUNNON NÄHTÄVILLÄ OLO JA SIITÄ TIEDOTTAMINEN

Yhteysviranomaisen lausunto on nähtävillä Laihian (Laihiantie 50, 66400 Laihia) ja Mustasaaren (Keskustie 4, 65610 Mustasaari) kunnissa sekä sähköisenä internet-sivuilla: www.ymparisto.fi/vt3helsingbylaihiaYVA

ELY-keskus lähettää yhteysviranomaisen lausunnon sekä kopiot annetuista lausunnoista ja mielipiteistä hankkeesta vastaavalle. Alkuperäiset asiakirjat säilytetään Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksessa sähköisessä muodossa asianhallintajärjestelmässä. Yhteysviranomaisen lausunto lähetetään tiedoksi niille tahoille, joilta on pyydetty lausunto arviointiohjelmasta.

Ympäristönsuojelupäällikkö

Päivi Kentala

Ylitarkastaja

Elina Venetjoki

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti.

SUORITEMAKSU, MÄÄRÄYTYMISEN PERUSTEET JA MAKSUA KOSKEVA OIKAISUVAATIMUSOSOITUS

Suoritemaksu 8 000 € (alv 0 %)

Maksu määräytyy valtioneuvoston asetuksen ELY-keskusten, työ- ja elinkeinotoimistojen sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen maksullisista suoritteista vuonna 2019 annetun valtioneuvoston asetuksen (1372/2018) liitteen mukaisesti. Maksutaulukon mukaan YVA-laissa tai maankäyttö- ja rakennusasetuksen 30 a §:ssä

tarkoitettu lausunto arviointiohjelmasta tavanomaisessa hankkeessa (11 – 17 henkilötyöpäivää) on 8 000 euroa.

Maksuvelvollinen, joka katsoo, että lausunnosta perittävän maksun määräytymisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia siihen oikaisua Etelä-Pohjanmaan ELY-keskukselta kuuden kuukauden kuluessa maksun määräytymisestä. Osoite: Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, Ympäristö ja luonnonvarat vastuualue, PL 262, 65101 Vaasa, sähköpostiosoite: kirjaamo.etela-pohjanmaa@ely-keskus.fi.

LIITTEET

Liite 1 Annetut lausunnot, mielipiteet ja asiantuntijakommentit

JAKELU

Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Liikenne- ja infrastruktuuri –vastuualue

Ramboll Finland Oy

Laihian kunta

Mustasaaren kunta

Tiedoksi

Lausunnonantajat

Tämä asiakirja EPOELY/308/2019 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument EPOELY/308/2019 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Kentala Päivi 01.07.2019 15:57

Esittelijä Venetjoki Elina 01.07.2019 15:57